

08.02.2021

Asia/14

§ 109

Lausunto Helsingin seudun ympäristöpalvelut -kuntayhtymälle luonnoksesta Kestävän kaupunkielämän ohjelmaksi

HEL 2020-013874 T 00 01 06

1277/00.01.013.0132/2020

Päätös

Kaupunginhallitus päätti panna asian pöydälle.

Käsittely

Kaupunginhallitus päätti yksimielisesti panna asian pöydälle Daniel Sazonovin ehdotuksesta.

Esittelijä

kansliapäällikkö
Sami Sarvilinna

Lisätiedot

Timo Lindén, kaupunginsihteeri, puhelin: 310 36550
timo.linden(a)hel.fi

Liitteet

1 Lausuntopyyntö 14.12.2020

Muutoksenhaku

Muutoksenhakukielto, valmistelu tai täytäntöönpano

Päätösehdotus

Kaupunginhallitus antaa Helsingin seudun ympäristöpalvelut -kuntayhtymälle (HSY) luonnoksesta Kestävän kaupunkielämän ohjelmaksi seuraavan lausunnon:

Luonnos sisältää useita tärkeitä ja kannatettavia asioita, joiden edistämässä pääkaupunkiseudun kaupunkien ja HSY:n välisellä yhteistyöllä on keskeinen merkitys. Samalla on kuitenkin huomioitava, että useat ohjelman teemoista sisältyvät jo kaupunkien omiin ilmasto- ja ympäristöohjelmiin. Resurssien tehokkaan kohdistamisen varmistamiseksi tulee selvittää tarkemmin, mitkä toimet etenevät jo hyvin ja missä teemoissa seudullista yhteistyötä on tarvetta lisätä.

Ohjelmassa tulee keskittyä erityisesti HSY:n toimivallassa oleviin asioihin. Asioihin, joita HSY itse tekee ja joihin se voi omalla toiminnallaan vaikuttaa. Lisäksi ohjelman tulee suuntautua selkeämmin kaupunkilai-

siin ja sellaisiin kuluttajarajapinnassa oleviin sidosryhmiin, joille kaupungeilla on vähemmän olemassa olevia toimia.

Ohjelmassa tarkastellaan kestävyyttä suppeasti lähinnä ilmastonmuutoksen ja kiertotalouden näkökulmasta. Olisi perusteltua, että ohjelman nimi viittaisi suuremmin näihin teemoihin eikä laajasti kestävyyteen. Helsingissä tarkastellaan kestävyyttä Agenda 2030 SDG -tavoitteiden kautta laajemmin sosiaalisena, ekologisena ja taloudellisena kestävyyytenä.

On tärkeää saada tarkempaa tietoa ohjelman toteutumiseen ja raportointiin tarvittavista resursseista, joihin kaupungin pitää varautua sekä tarkemmin, miten päällekkäistä työtä kaupungin jo olemassa olevien ohjelmien ja raportoinnin sekä kestävä kaupunkielämän ohjelman välillä vältetään. Useiden teemojen osalta työskennellään yhdessä työryhmissä esim. hankinnat ja ruokapalvelut. On tarkennettava sisältyisikö näiden ryhmien työ jatkossa osaksi kestävä kaupunkielämän ohjelmaa vai onko tarkoitus synnyttää uusia ryhmiä. Ohjelman toimenpiteille tulee määritellä selkeät vastuutahot. Osa toimenpiteistä edellyttää rahoitusta ja selkeää koordinoitua. Tätä ei kuitenkaan ole ohjelmassa kovin tarkasti käsitelty. Rooleja ja resursseja tulee selkiyttää esimerkiksi teemoittain yhdessä kaupunkien asiantuntijoiden kanssa. Teemoittain seurattavat mittarit tulee nimetä hyvissä ajoin jo ennen ohjelman hyväksymistä.

Kiertotalouden käsittelyssä on tuotava esiin myös sosiaalinen ja taloudellinen näkökulma. Kiertotalouden alalla on mahdollista luoda uusia työpaikkoja ja innovaatioita tuotteiden kunnostukseen, uudelleenvalmistukseen ja tuunaukseen sekä materiaalien käsittelyyn ja kierrätykseen liittyen. Tästä hyviä esimerkkejä ovat Pääkaupunkiseudun Kierrätyskeskus, Uusix-verstaat ja Pakilan työkeskus. Materiaalien kierto perustuva talous luo paitsi taloudellista, myös sosiaalista muutoskestävyyttä tämän hetkisen koronaviruskriisin kaltaisissa tilanteissa. Ohjelmassa on otettava tämä huomioon. Ohjelman laatimiseen ja toteutukseen tulee osallistaa eri alojen asiantuntijoita, kuten sosiaali- ja terveystoimialan tai työ- ja elinkeinopuolen.

Ohjelma sisältää hyviä aloitteita ja kehittämissuuntia asemanseutujen kehittämisen yhteistyöhön. Ohjelman tavoite vahvistaa julkisen ja yksityisen sektorin välistä yhteistyötä uusien kiertotalouden, kestävä liikumisen ja muiden kestävä arjen palvelupilottien ja yhteistoimintamallien jalkauttamisen kautta on kannatettavaa. Tavoite sitouttaa asemanseututoimijat vahvemmin yhteiseen kehittämiseen on tarpeen. Ohjelmaa tulee kuitenkin tarkentaa niin, että siitä käy selville miten esille tuodut asiat aiotaan toteuttaa.

Luonnoksen kohdassa 3.4 Kestävät julkiset hankinnat tulee tuoda selkeämmin esiin, mitä lisäarvoa ohjelma tuo nykyisin toteutettavalle kestävien hankintojen kehittämiseksi. Kaupunkien olemassa olevat hankintastrategiat ja linjaukset sekä kansallisen hankintastrategian tulee mainita ohjelmassa ja lisätä liitteeseen 1. Nämä strategiat liittyvät myös ruoka-, kiertotalous- ja ilmastoteemaan.

Luonnoksen 5. kohdassa tulee korostaa selvemmin yritysten roolia innovatiivisissa kokeiluissa sekä sitä, että pitää myös jättää tilaa markkinaehtoisten toimijoiden innovaatioille ja liiketoiminnalle. Ohjelmassa tulee hyödyntää CircVol-hankkeen (maamassojen hyödyntäminen) tuloksia kiertotalouden yritysekosysteemien kehittämiseksi. Yhdyskuntajätteen lajittelua käsittelevään kappaleeseen 5.1 tulee lisätä toimenpiteet, jotka koskevat erilaisten keräysvälineiden ja -tapojen kehittämistä. Jätteen tyhjennyksen optimointia esim. älytekniikkaa hyödyntäen on myös syytä kehittää.

Pääkaupunkiseudulla järjestetään vuosittain paljon konsertteja ja muita tapahtumia. Niistä aiheutuu usein lähiympäristöön roskaantumista. Muovia käsittelevään kappaleeseen 5.2. tulee lisätä yhdeksi toimenpiteeksi sen, että pääkaupunkiseudulla järjestettävissä tapahtumissa edistettäisiin aktiivisesti erilaisten kestoastiatarkaisuiden käyttöönottoa.

Kohdan 5.3. toimenpide 29 osalta avoimen datan julkaiseminen ja biomassan pitäminen avoimesti markkinoilla voisi vaikuttaa yritysten toimintaedellytyksiin. CircVol-hankkeessa tehdyn biomassakartoituksen hyödyntämien on hyvä asia. Toimenpide 31 osalta on tärkeää, että biohiilen käyttökohteita selvitetään yhdessä. Biohiilen käytön lisääminen esimerkiksi maanparannuksessa sisältää myös mahdollisuuksia uudelleenlaiseen yritystoimintaan pääkaupunkiseudulla. Toimenpide on linjassa Helsingin kaupungin kierto- ja jakamistalouden tiekartan kanssa

Kohdassa 5.6 oleva toimenpide 40 koskee kaupunkilaisten tietopohjan parantamista heidän tuottamiensa jätteen määräästä. On syytä huomioda, että yksilöity jätetieto on tarpeellista myös kaupungin hallinto- ja palvelutoiminnassa, jotta lajitteluun voidaan aidosti kannustaa ja sitä voidaan tehostaa.

Toimenpiteen 48 mukaisen lämpösaarekemallinnuksen ja –skenaarioiden toteuttaminen pääkaupunkiseudulla on tärkeää. Toimenpide on tarpeen toteuttaa yhteistyössä seudun kaupunkien kanssa. Viherrakenteita koskevat toimenpiteet 62 ja 63 ovat niin ikään kannatettavia ehdotuksia. Helsingissä pilotoidaan näitä jo pienemmässä mittakaavassa. Niiden pohjalta aihetta voisi laajentaa ja kehittää edelleen. Samoin luvussa 8 esitetyt sopeutumisneuvonnan käynnistyminen sekä urbaanin

selviytymisen päivän toteuttaminen ovat hyviä ehdotuksia, joiden toteuttamiseen Helsinki mielellään osallistuu.

Esittelijän perustelut

Lausuntopyyntö

HSY pyytää Helsingin kaupungin lausuntoa luonnoksesta Kestävän kaupunkielämän ohjelmaksi. Lausuntoa pyydetään 15.2.2021 mennessä.

Luonnos Kestävän kaupunkielämän ohjelmaksi

HSY:n hallitus on hyväksynyt 12.10.2018 HSY:n strategian vuosille 2019–2025. Siinä visiona on ”Yhdessä teemme maailman kestävimmän kaupunkiseudun”. Strategian yhtenä mahdollistajapäämääränä on tiedolla vaikuttaminen. Tiedolla vaikuttamisen ohjelman tavoitteena on ”Tuotetaan tietoa kuntien käyttöön ja tehdään aktiivista yhteistyötä. Osallistutaan seudullisten ohjelmien valmisteluun (ilmasto, kiertotalous)”. Tämän pohjalta HSY:n hallitus päätti 16.11.2018 hyväksyä Kestävän kaupunkielämän ohjelman valmistelun käynnistämisen. Ohjelmatyötä on koordinoanut HSY:n ilmastoyksikkö.

Ohjelmaa valmisteltiin vuonna 2019, jolloin järjestettiin viisi sidosryhmätyöpajaa. Työpajoihin kutsuttiin laajasti asiantuntijoita kaupungeista, tutkimuslaitoksista, järjestöistä ja kestävyysteemojen parissa toimivista yrityksistä ja niissä koottiin ehdotuksia ohjelman tavoitteista ja toimenpiteistä. Ohjelmatekstiä työstettiin alkuvuonna 2020, jolloin konsultoitiin HSY:n eri toimialojen asiantuntijoita. Ohjelmaluonnos valmistui loka-kuussa, ja se julkistettiin avointa vuorovaikutusta varten. Luonnos lähetettiin yli 300:lle ohjelmatyöhön osallistuneelle tai ohjelman teemojen kannalta tärkeäksi tunnistetulle asiantuntijalle kommentoitavaksi. Palautetta antoi yli 70 henkilöä. Samaan aikaan käynnistettiin Kestävän kaupunkielämän asukaskysely, jolla kartoitettiin asukkaiden näkemyksiä ohjelman toimenpide-ehdotuksia kohtaan. Kyselyyn vastasi 618 henkilöä. Ohjelmaluonnosta on tarkennettu asiantuntija- ja asukaspa-lautteen perusteella.

Kestävän kaupunkielämän ohjelma on laaja seudullinen ohjelma, jossa teemoina ovat ilmastomuutoksen hillintä, sopeutuminen lämpenevään ilmastoon sekä kiertotalouden edistäminen. Se vastaa Pääkaupunkiseudun ilmastostrategian tavoitteiden tarkastelussa tehtyyn huomioon, että materiaalitehokkuus tulee ottaa seudun ilmastotyössä paremmin esille ja siinä esitetään uusia toimenpiteitä ilmastomuutokseen sopeutumiseksi, kun vuosille 2012-2020 laadittujen Pääkaupunkiseudun ilmastomuutokseen sopeutumisen strategian toimenpidelinjausten seuranta päättyy.

Ohjelmassa ei ole mukana energiantuotantoon eikä liikenteeseen liittyviä toimenpiteitä, sillä näitä koskevia ilmastotavoitteita toteutetaan muuta kautta (energialaitosten omat ohjelmat, MAL-suunnittelu). Kestävän kaupunkielämän ohjelma tukee pääkaupunkiseudun kaupunkien ilmasto- ja kiertotaloustavoitteiden toteutumista, ja tuo kaupunkiseudun kestävyystarkasteluun uuden ulottuvuuden: kulutusperäisten päästöjen arvioinnin ja niihin vaikuttamisen.

HSY laskee vuosittain jäsenkaupunkiansa tuotantoperäiset kasvihuonekaasupäästöt. Laskentatapa noudattaa kansainvälistä Global Protocol for Community-Scale Greenhouse Gas Emissions Inventories (GPC) -standardia ja keskittyy kaupunkialueen sisäpuolella tapahtuvien toimintojen energiankulutukseen ja siitä aiheutuviin kasvihuonekaasupäästöihin. Nämä ilmastopäästöt ovat tarkastelussa myös kaupunkien hiilineutraaliustavoitteiden toteutumisessa. Laskennassa ei huomioida asukkaiden aiheuttamia välillisiä päästöjä, jotka tulevat esimerkiksi rakennustuotteiden ja kulutushyödykkeiden valmistuksesta, ruoantuotannosta ja matkailusta. Nämä niin sanotut kulutusperäiset päästöt muodostavat noin puolet suomalaisten kokonaishiilijalanjäljestä, mutta tietoa niistä on tuotettu toistaiseksi vähän.

Kestävän kaupunkielämän ohjelmassa ehdotetaan näiden kuluttamisen välillisten päästöjen arvioinnin käynnistämistä pääkaupunkiseudulla. Ohjelmassa ehdotetaan myös toimenpiteitä, joilla kulutuksesta johtuvia päästöjä voidaan alentaa erityisesti kiertotalouden keinoja edistämällä.

Saadut lausunnot

Asiasta on saatu kaupunkiympäristölautakunnan lausunto. Esitys on lausunnon mukainen ja sitä on täydennetty kanslian strategia- ja elinkeino-osastojen näkemyksillä.

Esittelijä

kansliapäällikkö
Sami Sarvilinna

Lisätiedot

Timo Lindén, kaupunginsihteeri, puhelin: 310 36550
timo.linden(a)hel.fi

Liitteet

1 Lausuntopyyntö 14.12.2020

Muutoksenhaku

Muutoksenhakukielto, valmistelu tai täytäntöönpano

Otteet

Postiosoite

PL 1
00099 HELSINGIN KAUPUNKI
kaupunginkanslia@hel.fi

Käyntiosoite

Pohjoisesplanadi 11-13
Helsinki 17
<http://www.hel.fi/kaupunginkanslia>

Puhelin

+358 9 310 1641

Faksi

+358 9 655 783

Y-tunnus

0201256-6

Tilinro

FI0680001200062637

Alv.nro

FI02012566

08.02.2021

Asia/14

Ote

Helsingin seudun ympäristöpalvelut -kuntayhtymä

Otteen liitteet

Esitysteksti

Päätöshistoria

Kaupunkiympäristölautakunta 12.01.2021 § 4

HEL 2020-013874 T 00 01 06

Lausunto

Kaupunkiympäristölautakunta antoi kaupunginhallitukselle seuraavan lausunnon:

Kaupunkiympäristölautakunta toteaa, että Kestävän kaupunkielämän ohjelman luonnoksessa on nostettu esille useita tärkeitä ja kannatettavia asioita, joiden edistämisessä pääkaupunkiseudun kaupunkien ja HSY:n välisellä yhteistyöllä on keskeinen merkitys. Samalla on kuitenkin huomioitava, että useat ohjelman teemoista sisältyvät jo kaupunkien omiin ilmasto- ja ympäristöohjelmiin. Resurssien tehokkaan kohdistamisen varmistamiseksi tulisikin selvittää tarkemmin, mitkä toimet jo etenevät hyvin ja missä teemoissa seudullista yhteistyötä on tarvetta lisätä.

Ohjelman toimenpiteille tulisi määritellä selkeät vastuutahot. Tämä edesauttaisi kaupunkien sitoutumista toimenpiteiden toteuttamiseen. Osa toimenpiteistä edellyttänee myös rahoitusta ja koordinoitua. Näitä ei kuitenkaan ole ohjelmassa kovin tarkasti käsitelty. Mikäli roolien ja resurssien selkiyttäminen ei ennen ohjelman hyväksymistä ole mahdollista, olisi se hyvä tehdä heti tämän jälkeen, esim. teemoittain yhdessä kaupungeista kutsuttujen asiantuntijoiden kanssa. Teemoittain seurattavat mittarit olisi myös hyvä nimetä hyvissä ajoin, mieluiten jo ennen ohjelman hyväksymistä.

Kestävään kehitykseen kuuluu olennaisesti myös sosiaalinen kestävyys. Olisi toivottavaa, että tämä teema näkyisi ohjelmassa selkeämmin. Kiertotalouden alalla on mahdollista luoda uusia työpaikkoja tuotteiden kunnostukseen, uudelleenvalmistukseen ja tuunaukseen sekä materiaalien käsittelyyn ja kierrätykseen liittyen. Tästä hyviä esimerkkejä ovat Pääkaupunkiseudun Kierrätyskeskus, Uusix-verstaat ja Pakilan työkeskus. Materiaalien kierto on perustuva talous luo paitsi taloudellista, myös sosiaalista muutoskestävyyttä tämän hetkisen koronaviruskriisin kaltaisissa tilanteissa. Kestävän kaupunkielämän ohjelma on syytä käydä läpi myös näitä seikkoja silmällä pitäen, minkä lisäksi ohjelman

Postiosoite

PL 1
00099 HELSINGIN KAUPUNKI
kaupunginkanslia@hel.fi

Käyntiosoite

Pohjoisesplanadi 11-13
Helsinki 17
<http://www.hel.fi/kaupunginkanslia>

Puhelin

+358 9 310 1641

Faksi

+358 9 655 783

Y-tunnus

0201256-6

Tilinro

F10680001200062637

Alv.nro

F102012566

laatimiseen ja toteutukseen tulisi osallistaa eri alojen, kuten sosiaali- ja terveystoimialan, asiantuntijoita.

Yhdyskuntajätteen lajittelua käsittelevään kappaleeseen 5.1 olisi hyvä lisätä toimenpiteitä koskien erilaisten keräysvälineiden ja –tapojen kehittämistä kiinteistöjen tarpeiden mukaan. Jätteen tyhjennyksen optimointia esim. älytekniikkaa hyödyntäen on myös syytä kehittää.

Pääkaupunkiseudulla järjestetään vuosittain paljon konsertteja ja muita tapahtumia. Niistä aiheutuu usein lähiympäristöön roskaantumista. Muovia käsittelevään kappaleeseen 5.2. voisikin lisätä yhdeksi toimenpiteeksi sen, että pääkaupunkiseudulla järjestettävissä tapahtumissa edistettäisiin aktiivisesti erilaisten kestoastiatkaisuuden käyttöönottoa.

Kappaleessa 5.6 oleva toimenpide 40 koskee kaupunkilaisten tietopohjan parantamista heidän tuottamiensa jätteen määrästä. On syytä huomioida, että yksilöity jätetieto on tarpeellista myös kaupungin hallinto- ja palvelutoiminnassa. Näin lajitteluun voidaan aidosti kannustaa ja sitä voidaan tehostaa.

Toimenpiteen 48 mukaisen lämpösaarekemallinnuksen ja –skenaarioiden toteuttaminen pääkaupunkiseudulla on tärkeää. Toimenpide on tarpeen toteuttaa yhteistyössä seudun kaupunkien kanssa. Viherrakenteita koskevat toimenpiteet 62 ja 63 ovat niin ikään kannatettavia ehdotuksia. Helsingissä pilotoidaan näitä jo pienemmässä mittakaavassa. Niiden pohjalta aihetta voisi laajentaa ja kehittää edelleen. Samoin luvussa 8 esitetyt sopeutusneuvonnan käynnistyminen sekä urbaanin selviytymisen päivän toteuttaminen ovat hyviä ehdotuksia, joiden toteuttamiseen Helsinki mielellään osallistuu.

Esittelijä

kaupunkiympäristön toimialajohtaja
Mikko Aho

Lisätiedot

Leona Silberstein, ympäristötarkastaja: 310 36883
leona.silberstein(a)hel.fi